

mitmed kirjutised »Beiträge'des«: »Laul römo ülle« — Schilleri laulu tõlge (Beitr. II, 120—25); neli eesti rahvalaulu Kohtlast (III, 104—06); eesti vanasõnad (III, 112); lisa Hupeli sõnaraamatule (V, 52—66); kolm vaimulikku laulu (tõlked) (VI, 101—04); vaimulik laul (IX, 151—53); 10 eesti rahvalaulu (XVII, 119—28).

Recke-Napier sky I; Beise I; Napier sky, Pred.-Lex. II; Inl. 1837, lk. 144; Hermann, E. kirj. ajal., 264. J. R.

EVERTH, Paul Gottlieb Georg, eel-mise vend, sünd. Kodaveres 18. II 1772, õppis Jeena ja Göttingeni ülikoolis usuteadust ja sai a. 1797 Maarja-Magdaleena kog. õpetajaks (Tartumaal). Pärast (a.-st 1832) Tartu praost; surn. 10. V 1843. — E. on kirjutanud artikli »Beytrag zu Hupels estnischem Wörterbuche«, mis ilmus Rosenplänteri »Beiträge'des« (XVI, lk. 95—100).

Recke-Napier sky I; Beise I; Napier sky, Pred.-Lex. II. H. Pp

EWERS, Johann Philipp Gustav v., sünd. Westfaalis 4. VII 1781 ukj., õppis

Göttingenis usuteadust, huvitudes ka ajaloost, tuli 1803. a. Tartu lähedale Vaimla mõisa v. Richteri juurde kodu-kooliõpetajaks. Liivimaal sel ajal päevakorral olnud talupoegade olukorra küsimuse lahendamisest võttis E. huvitusega osa. Ta pühendas oma vaba aja ajaloo uurimisele, kasutades Tartu ülikooli rikkalikku raamatukogu; avaldas mõned teosed talurahva õigusliku seisukorra kohta; töötas hiljemini vene ajaloo alal. — E. valiti a. 1809 Tartu ülikooli ajaloo-professoriks, siirdub a. 1826 õigusteaduskonda, on ülikooli rektor alates a. 1818 kuni oma surmani 8. XI 1830. — E.-i teostest mainitagu: »Provisorische Verfassung des Bauernstandes in Ehstland« (Storch, Russland VII, 1805); »Vom Zustande der Bauern in Liv- u. Ehstland« (1806). E. andis välja teose »Des Herzogthums Ehsten Ritter- u. Landsrechte« (6 Bücher, 1821); vene ajaloo alalt eriti: »Vom Ursprunge d. russ. Staats« (1808); »Kritische Vorarbeiten zur Geschichte der Russen« (1814).

Левицкий, II, 510—37; Recke-Napier sky I; Beise I. K. G.

F.

FABRI, Dionysius, sünd. Pommeris XV a. s. II poolel, surn. XVI a. s. I poolel. — F. oli prokuraatoriks kohtute juures Liivimaa piiskopkondades ning Harju- ja Virumaal ja ordumeister Plettenbergi ajal ordu sündikuks, läks a. 1504 palverännakule Palestiinasse; oli elus veel a. 1538. — F.-st on väärtsliku pärandusena säilinud teos »Formulare procuratorum Proces vnde Rechtes ordeninge, Rechter arth vnde Wise, der Ridderrechte yn Lyfflande . . .« (1539), mis teiskordsett on trükitud G. Oelrichs'i kogus 1773. a. »Dat Rigasche Recht« etc. ja G. J. v. Buddenbrockil — »Sammlung der Gesetze« (1802). Originaal-väljaanne 1539. a. leidub m. s. Uppsala ülikooli raamatukogus.

Gadebusch, L. B. I, 311—15; Recke-Napier sky I; Beise I. K. G.

FABRICIUS, Dionysius, katoliikline preester ja praost Viljandis XVII a. s. alul, on oma nime jäädvustanud kodumaa ajaloo-kirjanduses Liivimaa minevikku käsitleva ladinatekeelse kroonika (*Livonicae historiae compendiosa series . . . ab a. 1158 usque ad a. 1610*) koostamisega, mis ilmus trükist Gustav v. Bergmanni väljaandel 1792. a. (II tr. 1795). Hiljemini on see ära trükitud kroonika parema ärakirja järelle *Scr. rer. Liv.* II (1848), lk. 427—510. Oma kroonikas esineb F. tihtigi katoliikliseid erapoolikuna.

Recke-Napier sky I; Beise I. — F-e kroonika saksak. tõlge leidub Jahresber.

d. Fell. lit. Ges. 1896—99 (1900), lk. 61—195. — Vrdl. F. Amelung, Gesch. d. Stadt u. Landsch. Fellin v. 1210 bis 1625 (1898), lk. 123—28. H. Kr.

FAHNE, Anton, ajaloolane ja genealoog, sünd. 28. II 1805 ukj. Münsteris (Westfaalis), teotses alguses õigusteadlasena kohtu alal, andus a. 1842 ajaloolis-genealoogilistele uurimistele; suri Düsseldorfi lähetal 12. I 1883 ukj. — Peale mitme juriidilise teose ja rea uurimuste Reinimaade ning Westfaali genealoogia ja heraldika alalt on F. tööst Liivimaa ajaloo suhtes mainimisväär: 1) »Livland. Ein Beitrag z. Kirchen- u. Sittengesch.«, Düsseldorf, 1875; 2) »Livland u. seine Geschlechter«, Bd. I—II, Cöln 1875—76 (Forsch. auf d. Gebiete der Westfäl. u. Rhein. Gesch., Bd. IV—V).

Allg. D. B., XLVIII.

R. K.

FARENSBACH, Jürgen, sünd. Lääne-maal, Märjamaa klk. a. 1552 (?), pärit vanast, XIV a. s. Reini äärest (Nelfi) sisserändnanud Liivi aadlisost. Juba 10-a. poisi-kesena õpib F. Rootsis sõjakunsti algeid, sõdib siis Prantsusmaal hugenottide ridades, Ungaris türklaste vastu (1566) ja Madalmail protestantide vägedes. Vaevalt 18-aastasena Liivimale tagasi tulles on F. Klaas Kursseli (vt.) ülemjuhatusest mõisameeste juhina Rootssteenistuses, pääseb peale Kursseli mässukatse summutamist Roots'i kuberneri poolt (1570) Tallinnast hädavaevalt eluga, põgeneb Lääne-